

Nota van toelichtingen op bestuurlijke langetermijnplanning 2025-2027

Versie: juli 2026 (Q3 2026 tm Q1 2027 en nieuwe bestuursperiode)

Behandeling in AB: 8 juli 2026

DM 2007105

In deze nota van toelichtingen wordt per strategisch thema een toelichting gegeven op de bestuurlijke momenten die hiervoor nu op de langetermijnplanning zijn opgenomen, in het bijzonder de aanvullingen en wijzigingen die in deze actualisatieronde zijn doorgevoerd. De strategische thema's sluiten aan op het waterbeheerprogramma, het coalitieprogramma en de begroting.

Circulaire waterketen

De bestuurlijke momenten uit de kolom circulaire waterketen vormen een nadere uitwerking van Zuiveringsvisie 2050 en het strategisch zuiveringsplan uit 2025.

Ten opzichte van de versie van de planning van december 2025 zijn een aantal aanpassingen gedaan. De besluitvorming over Circulair Water Nieuwegein is opgeschoven naar Q3 2026, omdat de voorbereiding hiervan meer tijd kost dan eerder voorzien. De fosfaatterugwinning SNB is verschoven naar Q4 2026. De reden hiervoor is dat door concrete realisatie van de fosfaatterugwinning een natuurvergunning nodig is. Door onduidelijkheid rondom stikstofregels is deze vergunning nog niet afgegeven. SNB werkt samen met provincie Noord-Brabant aan een oplossing. De verwachting is hier binnen afzienbare tijd een oplossing voor komt, zodat besluitvorming in Q4 2026 kan plaatsvinden.

Thema-avond Circulaire Waterketen

In Q3 2026 is een thema-avond circulaire waterketen ingepland. Op die thema-avond zal onder meer aandacht worden besteed aan de ambities versus de maakbaarheid hiervan en aan het faciliteren of produceren van grondstoffen. De intentie is om aan de hand van de thema-avond invulling te gaan geven aan de EU Richtlijn stedelijk afvalwater en de duurzaamheid- en circulariteitsdoelen 2050.

Oprichting Verdygo-entiteit

In Q3 2026 komt er een voorstel naar het AB om Verdygo (gestandaardiseerd en modulair bouwen van zuiveringen) te professionaliseren. Dit is nodig omdat steeds meer waterschappen de meerwaarde inzien van Verdygo en zich hierbij aansluiten. De bedoeling is om hiervoor een entiteit op te richten.

Aanpak medicijnresten

Om het AB nader voor te lichten over de instrumenten die HDSR tot haar beschikking heeft waar het gaat om het tegengaan van medicijnresten in het water, is al eerder voor Q3 2026 een bestuurlijk moment toegevoegd aan de langetermijnplanning. Dit wordt gecombineerd met het ophalen van investeringskrediet voor medicijnrestenverwijdering rwzi Woerden.

Investeringskrediet verduurzaming bedrijfsgebouwen

In Q4 2026 komt er een besluitnota over investeringskrediet naar het AB. Deze besluitnota geeft verdere invulling aan het eerdere besluit van het algemeen bestuur (dd. 9-10-2024 voorstel DM1992653) om de bedrijfsgebouwen van Zuiver te verduurzamen en aardgasvrij te maken. Na het investeringskrediet voor gebouwen op rwzi De Bilt, Leidsche Rijn en De Meern, ligt ditmaal die voor gebouwen op rwzi Houten en Woerden voor.

Masterplan Nieuwegein

Op 19 november 2025 heeft het algemeen bestuur de startnotitie voor het Masterplan Nieuwegein vastgesteld waarin een aantal interactiemomenten is opgenomen. In dat kader zijn de volgende bestuurlijke momenten op de langetermijnplanning gezet:

- *Thema-avond in Q4 2026.* Deze thema-avond is bedoeld om de value case benadering en een eerste opzet van een bestuurlijke afweging te bespreken. De uitkomsten worden gebruikt om in Q4 2027 tot besluitvorming over het Masterplan Nieuwegein te komen.
- *Werkbezoek rioolwaterzuiveringsinstallatie Nieuwegein in Q1 2027.* Dit werkbezoek is bedoeld om het algemeen bestuur een andere toelichting te geven op de noodzaak en problematiek rondom de rioolwaterzuiveringsinstallatie en dat te combineren met een rondleiding op de locatie Het Klaphek.
- *Consultatie in de commissie in Q3 2027.* Voor het opstellen van het Masterplan Nieuwegein worden ambities vertaald naar een opgave. Er worden meerdere scenario's uitgewerkt die om bestuurlijke keuzes vragen. De consultatie is bedoeld om een richtinggevend advies te krijgen op de bestuurlijke afweging. De verschillende scenario's zijn uitgewerkt met de value case benadering en geven inzicht in de waarde die gecreëerd kan worden. De consultatie wordt gebruikt om het definitieve Masterplan op te stellen.
- *Besluitvorming in Q4 2027.* Deze besluitvorming is bedoeld om de bestuurlijke afweging vast te leggen in het Masterplan Nieuwegein.

Werkbezoek rioolwaterzuiveringsinstallatie Zeist

Voor Q4 2026 staat een werkbezoek aan de rioolwaterzuiveringsinstallatie Zeist op de langetermijnplanning. Het doel van het bezoek is om het AB nader te informeren over (i) de rol die de zuivering speelt in het behalen van de ambities uit de zuiveringsvisie; en (ii) de bijdrage die de renovatie van de installatie levert aan het behalen van de doelstellingen van de kaderrichtlijn water. Aangezien de opstart van de Nereda-installatie plaatsvindt in de periode december 2026 tot februari 2027, wordt ernaar gestreefd om het werkbezoek in diezelfde periode te laten plaatsvinden.

Stikstof terugwinning SNB

In Q3 2027 komt er een bestuursvoorstel rondom stikstof terugwinning SNB naar het algemeen bestuur. Daarbij wordt onder meer aandacht besteed aan de business-/value case, de governance en financiering.

Gezond water

Het hoofdthema onder gezond water is de kaderrichtlijn water (KRW). Omdat de ontwikkelingen op dit vlak snel gaan, nu ook landelijk steeds meer aandacht voor het onderwerp komt gezien de naderende deadline in 2027, kiezen we ervoor om het AB via het attenderingsbericht te informeren over de voortgang zodra er iets te melden is. In Q1 van 2025 is bestuurlijk het maatregelenpakket aangescherpt. Met het AB is afgesproken om ieder half jaar de voortgang van de maatregelen te bespreken, en vooruit te kijken naar de planvorming van de volgende KRW-planperiode 2028-2033.

De KRW-voortgangsrapportage versie januari 2026 is te raadplegen via de volgende link: [Document HDSR - Bijlage A: Voortgangsrapportage Actieplan KRW - januari 2026 \(DM2082058\) - iBabs Publieksporaal](#)

Ook op andere thema's die onderdeel uitmaken van het onderwerp gezond water staan bestuurlijke momenten op de langetermijnplanning.

Uitvoeringsprogramma gezond water

De evaluatie van het uitvoeringsprogramma gezond water van de stad Utrecht is voor Q1 2027 op de langetermijnplanning gezet. Dit is een goed ijkmoment om vast te stellen hoe een dergelijke intensieve samenwerking verloopt en welke doelen op waterkwaliteit van overig water zijn behaald. Waterbewustzijn en waterbeleving worden in dit uitvoeringsprogramma meegenomen.

Toekomstbestendig waterbeheer

Dit is een kolom die veel thema's omvat die allemaal bijdragen aan dit strategisch doel, o.a.:

- Klimaatbestendig gebied
- Wateroverlast
- Zoetwaterbeschikbaarheid
- Stroomopwaarts gebiedsgericht werken o.a. via NPLG en UPLG
- Water, bodem sturend
- Tegengaan bodemdaling veengebieden
- Grondwater

De bestuurlijke momenten worden hieronder nader toegelicht, in het bijzonder de aanvullingen en wijzigingen die in deze actualisatieronde zijn doorgevoerd, waarbij de volgorde van de hierboven genoemde thema's is aangehouden.

Klimaatbestendig gebied

Er staan verschillende bestuurlijke momenten op de langetermijnplanning met als doel het AB te informeren over dit onderwerp, met als bijzondere aandachtspunten wateroverlast en watertekort. Daarbij wordt ook aandacht besteed aan het verband tussen ambitie op het onderwerp wateroverlast en het inspelen op zoetwatertekorten. Er zijn een aantal wijzigingen doorgevoerd, met name omdat benodigde uitgangspunten of informatie later beschikbaar komt. De volgende punten zijn aangepast:

- Het bestuursvoorstel over de maatregelen Deltaprogramma Zoetwater fase 3 wordt een presentatie. Voor de komende deltabeslissing worden geen zoetwaterbeschikbaarheidsmaatregelen voorgesteld en dit bestuurlijke moment is dan ook komen te vervallen. In de presentatie wordt uitleg gegeven over de inhoud van de voorgenomen Deltabeslissingen Zoet Water, Centraal Holland, Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie en Waterveiligheid. Dit gebeurt in Q3 2026.
- Het bestuursvoorstel over de voorkeursstrategie Centraal Holland schuift op van Q3 2026 naar Q4 2026.

Wateroverlast: baggeren

Er worden stappen gezet voor herziening van het baggerprogramma. In het kader van die herziening zal onder meer worden gekeken naar de vraag aan welke knoppen gedraaid kan worden waar het gaat om baggeren, hoe tegemoetgekomen kan worden aan wensen uit het gebied, hoe wordt omgegaan met de ontvangstplicht van particulieren en publieke partijen, en of hieraan gerelateerde waterschapstaken onder voorwaarden naar derden kunnen worden overgeheveld. Mede in het licht van het benodigde participatieproces komt er naar verwachting in Q1 2027 een beknopte visie baggeren naar het AB.

Stroomopwaarts gebiedsgericht werken o.a. via NPLG en UPLG

Omdat er veel ontwikkelingen zijn binnen het programma Utrechts Programma Landelijk gebied (UPLG) en het AB heeft aangegeven hierbij nauw betrokken te willen blijven, is jaarlijks een werkbezoek op de langetermijnplanning gezet (de eerstvolgende is in 2027). Naar verwachting komt op korte termijn meer informatie beschikbaar over de stand van zaken. Het AB wordt meegenomen in de bredere ontwikkelingen rond het landelijk gebied door middel van een informatienota die naar verwachting in Q3 2026 naar het AB komt.

Water en bodem sturend

Voor het onderwerp water en bodem sturend staat een presentatie in de commissie op de langetermijnplanning in Q4 2026. Deze is bedoeld om een update te geven over de stand van zaken rond water- en bodem sturend. De presentatie is in vervolg op de thema-avond die heeft plaatsgevonden in Q4 2025.

Nota peilbeheer

In 2024 heeft een evaluatie plaatsgevonden. Vervolgens is begin 2025 een AB-thema avond georganiseerd, gecombineerd over grondwater en peilbeheer. In dat kader is besproken dat eerst een strategische agenda grondwater wordt uitgewerkt en dat vervolgens wordt bepaald of de nota peilbeheer ook aanpassing behoeft. Dit staat op de langetermijnplanning voor Q3 2026.

Taskforce Veenweide

De bestuurlijke planning hiervan hangt af van de voortgang van de Taskforce Veenweide. Voor nu is de verwachting dat dit onderwerp in Q4 2026 ter consultatie aan het AB kan worden voorgelegd.

Sterke Lekdijk / Waterveiligheid

Veel besluiten over Sterke Lekdijk zijn in de periode 2017-2025 al genomen door het algemeen bestuur, ook in te zien via deze links (AB, feb 2023):

[Document HDSR - Bestuursvoorstel Herzien besluitvormingsmatrix Sterke Lekdijk \(DM 1927562 v5\) - iBabs Publieksporaal \(bestuurlijkeinformatie.nl\)](#)

[Document HDSR - Gewijzigde besluitvormingsmatrix Sterke Lekdijk \(DM 1928579 v2\) - iBabs Publieksporaal \(bestuurlijkeinformatie.nl\)](#)

De diverse deeltrajecten naderen de uitvoeringsfase. De uitvoering van dijkversterking Salmsteke is afgerond en de uitvoering van dijkversterking Wijk bij Duurstede – Amerongen is gestart in 2025. Het AB ontvangt viermaandelijks (via het attenderingsbericht) een voortgangsrapportage Sterke Lekdijk.

Een nieuwe taak voor het algemeen bestuur onder de Omgevingswet is besluitvorming over de start van de administratieve onteigeningsprocedure. Deze zijn onder voorbehoud opgenomen in de langetermijnplanning. We streven namelijk naar minnelijke verwerving. Niet opgenomen zijn grondaankopen groter dan 1 miljoen euro, waarvan het nu niet is in te schatten of en wanneer dit plaats zal vinden. Op dit moment zijn deze niet voorzien.

Koffie in de Keet

Het project Sterke Lekdijk heeft gedurende een lange periode impact in de omgeving en het beheergebied van HDSR. Om het AB mee te nemen in dit complexe project, organiseren we sinds een aantal jaar "koffie in de keet". Op een locatie in het veld, lichten we de actuele werkzaamheden toe, maar gaan we ook in gesprek over de uitdagingen en dilemma's waar het project voor staat. Het AB kan tijdens Koffie in de Keet op een informele wijze in gesprek met de omgevingsmanagers van het project om de vragen te stellen die leven bij het AB.

Duurzaamheid

In deze kolom zijn bestuurlijke momenten op het gebied van duurzaamheid en energie opgenomen.

Actualisatie visie Duurzaamheid

De huidige visie en programma Duurzaamheid dateert uit mei 2020. Het bijbehorende programma past niet meer goed bij de manier waarop het waterschap invulling en focus wil geven op de verschillende duurzaamheidsonderwerpen. Een actualisatie ten behoeve van een toekomstbestendig waterschap is nodig en staat gepland voor Q4 2026.

Energiestrategie

De energietransitie verandert de rol van waterschappen in het energiesysteem ingrijpend. Het fossiele energiesysteem maakt plaats voor een model dat sterk leunt op hernieuwbare bronnen voor elektriciteit, warmte en waterstof. Die omslag biedt kansen, maar brengt ook nieuwe knelpunten met zich mee.

Zuiveringsinstallaties en andere assets van waterschappen kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de regionale energiemix via de opwek van elektriciteit, biogas en warmte. Tegelijkertijd neemt de behoefte aan piekvermogen toe, juist in perioden van extreme neerslag waarin pompen en gemalen continu op volle capaciteit moeten draaien. Door toenemende netcongestie is deze energiecapaciteit echter niet altijd verzekerd.

Dit vraagt om een flexibele bedrijfsvoering, innovatieve oplossingen voor energieopslag en slimme aansturing van installaties, gebaseerd op inzicht in energieverbruik. De energietransitie vergroot bovendien de afhankelijkheid van energie-infrastructuur, wat extra aandacht vergt voor betrouwbaarheid, zorgvuldige inpassing en nauwe samenwerking met netbeheerders.

In Q4 2026 wordt het algemeen bestuur hiervoor een visie voorgesteld. Het college zal een bijbehorende strategie bepalen.

Digitale transformatie

Op het onderwerp digitale transformatie zijn meerdere bestuurlijke momenten op de langetermijnplanning gezet.

Digitale autonomie en afhankelijkheid in relatie tot weerbaarheid

De thema-avond die initieel gepland stond voor Q3 2026, wordt verschoven naar Q1 2027. De reden hiervoor is gelegen in de ontwikkelingen rondom onder meer de Nederlandse Digitaliseringsstrategie als gevolg van het aantreden van het nieuwe kabinet.

Rendement op ICT-investeringen

In Q3 2026 wordt een evaluatie uitgevoerd van de in de afgelopen jaren ondernomen stappen en behaalde resultaten om de basis te versterken, te optimaliseren en technologische vernieuwingen toe te passen. In aansluiting daarop wordt beoordeeld of de huidige sturing en rapportage adequaat bijdragen aan een gezonde balans tussen het waarborgen van continuïteit in de dienstverlening, het benutten van technologische mogelijkheden en het realiseren van rendement op ICT-investeringen. Deze evaluatie komt ter consultatie naar de commissie.

Dierenwelzijn

De Ontwerp Nota dierenwelzijn is in ontwikkeling. In Q4 2026 komt de Ontwerp Nota dierenwelzijn naar het AB.

Bestuurlijke samenwerking en financiën

In deze kolom staan verordeningen, zoals de kostentoedelingsverordening onder het nieuwe belastingstelsel, en de waterschapsverordening, maar ook onderwerpen rond de bestuurlijke samenwerking, zoals reflectie en ontwikkeling van het bestuur.

De bestuurlijke momenten op de verschillende thema's worden hieronder in (zoveel mogelijk) chronologische volgorde besproken.

Waterbeheerprogramma

Verschillende kernmomenten in het proces voor het vaststellen van het nieuwe waterbeheerprogramma (WBP) zijn opgenomen in de langetermijnplanning. In de commissies van juni (Q2 2026) is in de drie commissies richting opgehaald voor onderdelen van het WBP. De 80% versie van het WBP komt in Q3 (oktober) 2026 in de commissie. Het definitieve ontwerp (gereed voor inspraak) van het WBP komt op de langetermijnplanning voor Q4 2026. In de nieuwe bestuursperiode worden het aangepaste ontwerp na inzage en het definitieve ontwerp aan het AB voorgelegd.

Nota Watererfgoed

De laatste evaluatie van de nota cultuurhistorie is verschenen in 2013. Naar aanleiding daarvan is het onderwerp ook verwerkt in de communicatie. Dat stelt het AB op prijs. Het AB heeft wel de wens om dit wat breder te trekken en een discussie te voeren in het AB over welke rol cultuurhistorie heeft binnen het waterschapswerk nu, of wel: watererfgoed. Om die reden is voor Q3 2026 een nota watererfgoed op de langetermijnplanning gezet.

Weerbaarheid: sociale en fysieke weerbaarheid

Weerbaarheid is een nieuw en urgent thema bij HDSR. De wereld is veranderd en de landelijke overheid vraagt ons om snel weerbaar(der) te worden omdat HDSR een vitale entiteit is. Om die reden zijn diverse bestuurlijke momenten toegevoegd aan de langetermijnplanning onder de noemer 'Weerbaarheid'.

Door het AB tijdig te betrekken kan richting worden gegeven bij dilemma's, keuzes, prioriteiten en opgaves voor twee domeinen binnen weerbaarheid: fysieke weerbaarheid en sociale weerbaarheid (het derde domein, digitale weerbaarheid valt onder digitale transformatie). Daarmee samen hangen keuzes en daarmee financiële kaders over 'hoe weerbaar' moeten en willen we zijn. Op gebied van fysieke beveiliging (kantoor en assets), noodenergie en brandstoffen, schaarse (nood) materialen en middelen, noodcommunicatie maar ook ten aanzien van weerbaarheidstrainingen, versterken integriteit en tegengaan van miscommunicatie. Evenals hoe ver wil HDSR gaan in weerbare crisisbeheersing (autonoom of (deels) afhankelijk van externen).

Door weerbaarheid op te nemen in de langetermijnplanning krijgt het algemeen bestuur inzicht in de context, omvang en gevolgen voor HDSR en de kans om richting te geven. Daarmee kan verder worden gewerkt aan implementatieplannen en het inrichten van de verschillende onderdelen zoals onder meer de fysieke beveiliging voor kantoren en assets van HDSR. Met de opgehaalde kaders kunnen de opgestelde plannen aan het algemeen bestuur worden voorgelegd, inclusief een verzoek om investeringskrediet.

Weerbaarheid: fysieke beveiliging

De opgave fysieke beveiliging neemt sterk toe door nieuwe en aangescherpte wet- en regelgeving op het gebied van weerbaarheid en beveiliging, waaronder de BIO, CSIR en NIS2. Deze regelgeving raakt zowel de kantooromgeving als de assets binnen het zuiverings- en waterbeheer en brengt een omvangrijke, meerjarige opgave met zich mee voor HDSR.

Via de langetermijnplanning wordt het algemeen bestuur tijdig betrokken om zijn kaderstellende rol te vervullen. Centraal staan bestuurlijke vragen als: welke hoofdkeuzes zijn nodig om aan wet- en regelgeving te voldoen, hoe wordt prioriteit en fasering aangebracht en welke financiële kaders zijn daarbij passend. Deze aanpak sluit aan bij landelijke ontwikkelingen en de lijn die ook door andere waterschappen wordt gevolgd, onder meer in samenwerking met en via de Unie van Waterschappen.

Er is gekozen voor een centrale aanpak van fysieke beveiliging, waarbij normenkader, aanbestedingen en coördinatie uniform worden georganiseerd. De beveiliging van de kantooromgeving vormt de eerste fase; hiervoor is in de VJN 2025 reeds investeringskrediet beschikbaar gesteld. Op basis van de door het algemeen bestuur vast te stellen kaders wordt de aanpak vervolgens gefaseerd uitgevoerd.

Recreatief medegebruik

De nota recreatief medegebruik is inmiddels 10 jaar oud. Op het gebied van o.a. zwemmen in open water en vissen zijn er actuele ontwikkelingen. De commissie wordt in Q4 2026 daarover geïnformeerd en tevens geconsulteerd over de wijze waarop het onderwerp recreatie in het waterbeheerprogramma moet worden meegenomen.

Innovatie

Om innoveren centraal te regisseren is de commissie Financiën en Algemeen op 14 april 2026 geconsulteerd over wat de commissie het college wil meegeven bij de uitwerking van het beleidskader innovatie. Dit beleidskader wordt in Q4 2026 ter vaststelling aan het AB voorgelegd.

Huisvestingsstrategie

HDSR werkt aan een huisvestingsstrategie die inspeelt op zowel urgente knelpunten in de huidige huisvesting als op keuzes voor de middellange termijn. Aanleiding hiervoor zijn de groei en ontwikkeling van de organisatie, veranderende manieren van werken en eisen op het gebied van goed werkgeverschap, veiligheid en weerbaarheid. Het streven is om in Q1 2027 een bestuursvoorstel naar het algemeen bestuur te brengen over de huisvestingsstrategie en de te maken strategische keuzes. Om de continuïteit van de huisvesting in de tussentijd te borgen, wordt gewerkt aan een overbruggingsoplossing.

Meerjaren financiële doorkijk: richting en stand van zaken ter voorbereiding op de voorjaarsnota

Het AB heeft kenbaar gemaakt nauw betrokken te willen zijn bij de richting van de voorjaarsnota; en dit is op de thema-avond van 19 maart 2025 ook toegezegd. In 2027 zal deze thema-avond met het oog op de waterschapsverkiezingen en een nieuw AB, waarschijnlijk plaatsvinden in Q2 en deze is voor nu ook op de langetermijnplanning geplaatst.

Periodieke bestuurlijke momenten

Op de langetermijnplanning staan diverse bestuurlijke momenten met een cyclisch karakter. Deze worden hieronder toegelicht.

Waterschapsverordening

In onze waterschapsverordening staan alle regels over de fysieke leefomgeving binnen het beheergebied van het waterschap, zoals bijvoorbeeld voor waterkeringen, watergangen en grondwater. De organisatie werkt aan het verrijken (nieuw beleid zoals de Kaderrichtlijn Water) en het vereenvoudigen (uitvoerbaarheid en dienstverlening) van de verordening. Periodiek volgt een bestuursvoorstel met de wijzigingen.

Planning & Control cyclus

De standaard momenten in de P&C cyclus, waaronder de Voorjaarsnota en de jaarstukken, zijn omwille van de zichtbaarheid opgenomen op de langetermijnplanning.
